

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
ANTRASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Krestinos SADAUSKIENĖS
pareiškimo Nr. 19742/03
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius) 2007 m. lapkričio 27 d. posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininkės F. TULKENS,
teisėjų A. B. BAKA,
R. TÜRMEŅ,
M. UGREKHELIDZE,
V. ZAGREBELSKY,
D. JOČIENĖS,
D. POPOVIĆ
ir *skyriaus kanclerės* S. DOLLÉ,

atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą 2003 m. birželio 10 d.,

atsižvelgdamas į sprendimą taikyti Konvencijos 29 straipsnio 3 dalį bei nagrinėti bylos priimtino ir esmės klausimus kartu,

atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktą poziciją ir į pareiškėjos kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėja Krestina Sadauskienė yra Lietuvos Respublikos pilietė, gimusi 1948 m. ir gyvenanti Vilniuje. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

A. Bylos aplinkybės

Šalių pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti kaip išdėstyta toliau.

1. Pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybių tyrimas

1998 m. birželio 12 d. pareiškėjos 17 metų sūnus kartu su daugiau nei 100 mokinių ir jų prižiūrėtojų dalyvavo mokyklos sąskrydyje prie Girijos ežero Vilniaus rajone. Pareiškėjos sūnus atvyko su 22 moksleivių grupe, kurią prižiūrėjo trys mokytojai.

1998 m. birželio 13 d. policijai buvo pranešta, kad vaikiną dingo.

1998 m. birželio 14 d. ežere buvo rastas pareiškėjos sūnaus kūnas.

Tą pačią dieną policija atliko įvykio vietos tyrimą ir apklausė kelis liudytojus. Kūno autopsija buvo pradėta tą pačią dieną ir pabaigta 1998 m. birželio 18 d. Kraujyje buvo rasta 1,43 % alkoholio, o ant kūno neaptikta jokių smurto žymių. Ekspertai nurodė, kad tikėtina, jog vaikiną nuskendo maudydamasis ežere.

Pareiškėja kreipėsi į prokurorus teigdama, kad jos sūnus galėjo būti nužudytas ir kad mokyklos mokytojai neatliko savo pareigų kaip prižiūrėtojai.

1998 m. liepos 1 d. Vilniaus rajono apylinkės prokuratūros prokuroras atsisakė kelti baudžiamąją bylą dėl pareiškėjos sūnaus mirties.

1998 m. liepos 7 d. aukštesnysis prokuroras panaikino šį nutarimą, nurodydamas atlikti papildomą tyrimą, kad būtų patvirtinta arba paneigta smurtinės mirties hipotezė. Jis pavedė prokurorams apklausti visus moksleivius, vykusius į sąskrydį kartu su pareiškėjos sūnumi ir ištirti įvykio vietą, mirusiojo nuotraukas, kurias pareiškėja padarė prieš pat laidotuves, taip pat jos sūnaus daiktus, kad būtų nustatyta kraujo dėmių, matomų ant kai kurių iš jų, kilmė.

Nuo 1998 m. liepos 9 d. iki 1998 m. rugpjūčio 17 d. prokurorai apklausė 14 liudytojų, taip pat ir pareiškėją, gavo medicinos eksperto nuomonę, pakartotinai ištyrė įvykio vietą ir atliko tyrimą dėl galimų muštynių tarp stovyklautojų. Be to, nuo 1998 m. liepos 16 d. iki liepos 30 d. buvo atliktas biologinis pareiškėjos sūnaus daiktų DNR tyrimas. Ekspertai rado kraujo dėmių ant aukos marškinėlių, bet dėl nedidelio kraujo kiekio negalėjo nustatyti jų kilmės.

1998 m. rugpjūčio 17 d. Vilniaus rajono apylinkės prokuratūros prokuroras vėl atsisakė kelti baudžiamąją bylą, nesant jokių smurtinės mirties požymių. Prokuroras rėmėsi autopsijos ir DNR tyrimų rezultatais, taip pat įvairių liudytojų teiginiais.

Pareiškėja šį sprendimą apskundė, reikalaudama įvertinti kitas aplinkybes.

1998 m. rugpjūčio 25 d. vyriausiasis apylinkės prokuroras panaikino nutarimą, nurodydamas *inter alia* apklausti visus sąskrydžio dalyvius, narus, kurie surado kūną, ir kai kuriuos kitus asmenis.

Vadovaudamiesi tuo nurodymu, prokurorai atliko papildomus tyrimo veiksmus, t. y. buvo užfiksuoti 52 liudytojų parodymai, apklausti ekspertai, policijos ir kitiems kompetentingiems pareigūnams buvo nurodyta atlikti tam tikrą įvykio aplinkybių tyrimą, taip pat buvo atliktos papildomos įvykio vietos apžiūros.

1999 m. sausio 29 d. Vilniaus rajono apylinkės prokuratūros prokuroras atsisakė kelti baudžiamąją bylą dėl pareiškėjos sūnaus mirties (tuo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 104 straipsnis). Prokuroras taip pat nemanė buvus kitų pagrindų baudžiamajam mokytojų ar sąskrydžio organizatorių persekiojimui dėl tariamai netinkamo jų tarnybinių pareigų atlikimo (288 straipsnis). Pareiškėjai buvo patarta civilinio proceso tvarka kreiptis dėl žalos atlyginimo.

Pareiškėja ir jos vyras kreipėsi į Generalinę prokuratūrą, nurodydami papildomas aplinkybes ir prašydami papildomo tyrimo.

1999 m. birželio 25 d. Generalinės prokuratūros prokuroras panaikino nutarimą, nurodydamas atlikti papildomus tyrimo veiksmus, be kita ko, apklausti naujus liudytojus, atlikti mirusiojo rankšluosčio tyrimą, ištirti hipotezę, kad stovykloje vyko muštynės ir pareikalavo informacijos apie meteorologines sąlygas įvykio dieną.

1999 m. liepos 29 d. pareiškėja pranešė gavusi anoniminį laišką, kuriame buvo įvardyti tariami jos sūnaus „žudikai“.

Buvo atliktas šių naujų aplinkybių tyrimas, be kita ko, apklausta 10 liudytojų.

1999 m. rugsėjo 7 d. Vilniaus rajono apylinkės prokuroras dar kartą atsisakė kelti baudžiamąją bylą tuo pačiu pagrindu kaip ir anksčiau. Pareiškėja pateikė skundą, teigdama, kad prokurorai nepakankamai ištyrė anoniminį laišką.

1999 m. lapkričio 2 d. Vilniaus apygardos prokuratūros prokuroras panaikino nutarimą ir iškėlė baudžiamąją bylą dėl pareiškėjos sūnaus mirties. Vėliau tyrimas buvo pratęsimas keletą kartų. Atliekant

papildomą tyrimą, buvo apklausti 46 liudytojai, kai kurie iš jų pakartotinai, buvo atlikta keletas liudytojų akistatų, surinkta papildoma informacija apie sąskrydžio dalyvius, dar kartą buvo vertinama galimų muštynių versija, paimti rašysenos pavyzdžiai, atlikta anoniminio laiško ekspertizė, taip pat apklausti keli ekspertai.

2000 m. gegužės 1 d. apylinkės prokuroras nusprendė nutraukti baudžiamąją bylą. Be kita ko, buvo pastebėta, kad nepaisant daugelio liudytojų ir ekspertų apklausų nerasta jokių smurtinio nusikaltimo požymių.

Pareiškėja pateikė aukštesnei instancijai skundą, reikalaudama panaikinti 2000 m. gegužės 1 d. nutarimą.

2000 m. birželio 16 d. Generalinė prokuratūra atsisakė tenkinti jos prašymą, konstatuodama, kad nutarimas nutraukti tyrimą buvo teisėtas ir pagrįstas. Pareiškėja buvo informuota apie galimybę kreiptis į teismą dėl 2000 m. gegužės 1 d. nutarimo.

2001 m. lapkričio 27 d. pareiškėja kreipėsi į Vilniaus rajono apylinkės teismą, prašydama atstatyti terminą skundui dėl 2000 m. gegužės 1 d. nutarimo paduoti.

2002 m. kovo 1 d. Vilniaus rajono apylinkės teismo teisėjas patenkino pareiškėjos prašymą, panaikino 2000 m. gegužės 1 d. nutarimą ir pavedė Vilniaus rajono apylinkės prokuratūrai atlikti papildomus tyrimo veiksmus, be kita ko, apklausti pareiškėją ir jos vyrą, taip pat nustatyti tų asmenų, su kuriais pareiškėjos sūnus galėjo bendrauti sąskrydyje, tapatybę. Teisėjas taip pat atkreipė dėmesį į kūno nuotraukas, kurias pareiškėja padarė po autopsijos bei kuriose tariamai buvo matyti smurto ženklai ant vaikino veido, ir nurodė jas pateikti ekspertui. Teisėjas pastebėjo, kad iš bylos medžiagos neaišku, ar anksčiau buvo atlikta šių konkrečių nuotraukų ekspertizė.

Baudžiamasis tyrimas buvo atnaujintas. Tarp 2002 m. balandžio 18 d. ir 22 d. buvo atlikta pakartotinė nuotraukų medicininė ekspertizė smurtinės mirties tikimybei įvertinti. Ekspertai patvirtino, kad prieš laidotuves darytose nuotraukose negalima identifikuoti jokių smurto žymių. Buvo pastebėta, kad nuotraukose, darytose prieš pat laidojimą, matyti tam tikros žymės ant vaikino veido. Nors pareiškėja manė, kad tai smurto žymės, ekspertai paaiškino, kad žymės atsirado dėl to, kad kūnas buvo vandenyje.

2002 m. balandžio 22 d. prokuroras nutraukė tyrimą nesant nusikaltimo įrodymų.

2002 m. gegužės 7 d. Vilniaus apygardos prokuratūros prokuroras panaikino nutarimą, remdamasis *inter alia* poreikiu apklausti liudytojus ir gauti papildomų duomenų apie sąskrydžio dalyvius. Byla buvo perduota Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros prokurorams, kurie 2002 m. gegužės 13 d. vėl atnaujino tyrimą. Buvo atliktos papildomos liudytojų ir ekspertų apklausos bei akistatos.

2002 m. birželio 13 d. Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros prokuroras nutraukė tyrimą nesant įrodymų dėl nusikaltimų padarymo – nei dėl nužudymo, nei dėl netinkamo tarnybinių pareigų atlikimo.

2002 m. liepos 19 d. Vilniaus apygardos prokuratūros prokuroras panaikino nutarimą, pavesdamas *inter alia* apklausti papildomus liudytojus ir apibūdinti kai kuriuos sąskrydžio dalyvius.

2002 m. liepos 23 d. Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros prokuroras dar kartą atnaujino tyrimą – buvo atlikti papildomi tyrimo veiksmai, be kita ko, apklausti aštuoni liudytojai.

2002 m. spalio 23 d. Vilniaus miesto apylinkės prokuroras priėmė 23 puslapių apimties nutarimą nutraukti baudžiamąjį tyrimą nesant nusikaltimo sudėties pagal tuo metu galiojusius Baudžiamojo kodekso 104 ir 288 straipsnius. Buvo padaryta išvada, kad pareiškėjos sūnus maudydamasis nuskendo ežere dėl alkoholio poveikio ir kad jis pats buvo atsakingas už savo mirtį. Nutarimas buvo pagrįstas 46 liudytojų parodymais, kai kurie iš šių liudytojų buvo suvesti į akistatą, kad būtų pašalinti prieštaravimai įrodymuose, keturių ekspertizių rezultatais, ekspertų parodymais taip pat kitais įrodymais.

2002 m. gruodžio 3 d. Vilniaus apygardos prokuroras atmetė pareiškėjos skundą. Buvo pastebėta, kad tyrimas buvo išsamus: apklausti 73 liudytojai, kai kurie iš jų daug kartų, tris kartus buvo atliktas įvykio vietos tyrimas, atliktos dvi medicininės ekspertizės ir dėl per mažo kraujo kiekio nerezultatyvus kraujo pavyzdžių DNR tyrimas, apklausti ekspertai ir atliktas anoniminio laiško rašysenos tyrimas. Nebuvo jokių įrodymų, kad vaikas buvo smurto auka, nepaisant pastangų ištirti daug tėvų iškeltų versijų. Visos hipotezės buvo pareigingai patikrintos *inter alia* apklausiant atitinkamus ekspertus ir liudytojus, kai kuriuos iš jų keletą kartų, tačiau jie negalėjo suteikti jokios naujos informacijos.

Pareiškėja kreipėsi į teismą.

2003 m. sausio 23 d. Vilniaus miesto 1-asis apylinkės teismas išnagrinėjo pareiškėjos skundą rašytinio proceso tvarka ir jį atmetė. Buvo atkreiptas dėmesys, kad pagrindinis objektyvių įrodymų šaltinis – lavono ir nuotraukų ekspertizės. Šią hipotezę patvirtino įvairių liudytojų parodymai ir kiti įrodymai. Teismo nuomone, visos įmanomos priemonės surinkti įrodymus buvo panaudotos. Nutartis buvo galutinė.

2. *Kiti procesai*

1998 m. rugpjūčio 25 d. trys mokytojai, lydėję pareiškėjos sūnų į sąskrydį, gavo tarnybinius papeikimus dėl nesugebėjimo užtikrinti sąskrydžio dalyvių saugumo.

Nenurodytą dieną pareiškėja pareiškė civilinį ieškinį dėl žalos atlyginimo šių mokytojų darbdaviui – valstybinei mokyklai. Ji reikalavo 9379 litų (apie 2718 eurų) laidojimo išlaidoms padengti. Nors pareiškėjos reikalavimai buvo atmesti dviejose instancijose – 2000 m. gruodžio 20 d. Vilniaus miesto 3 apylinkės teisme ir 2001 m. vasario 14 d. Vilniaus apygardos teisme – 2001 m. birželio 11 d. Aukščiausiasis Teismas tuos sprendimus panaikino ir nusprendė, kad mokykla privalo atlyginti pareiškėjos sūnaus laidotuvių išlaidas. Aukščiausiasis Teismas sumažino reikalaujamą sumą iki 7500 litų (apie 2174 eurai), atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjos sūnus didžiąja dalimi buvo pats atsakingas dėl savo mirties. Pareiškėja nereikalavo neturtinės žalos atlyginimo.

B. Bylai reikšminga vidaus teisė

Bylai reikšmingai metu galiojusiame Baudžiamajame kodekse buvo numatyta atsakomybė už nužudymą (104 straipsnis) ir netinkamą tarnybinių pareigų atlikimą (288 straipsnis).

Baudžiamojo proceso kodekse (galiojusiame nuo 1998 m. birželio 12 d. iki 2003 m. sausio 23 d.) buvo numatyta:

5 straipsnis

„Baudžiamoji byla negali būti keliami, o <...> turi būti nutraukiama:

1) jeigu nėra nusikaltimo įvykio; <...>.“

128 straipsnis

„Prokuroras <...> privalo priimti pareiškimus ir pranešimus apie bet kokį nusikaltimą <...> ir ne vėliau kaip per tris dienas nuo pareiškimo ar pranešimo gavimo dienos, o išimtiniais atvejais – ne vėliau kaip per dešimt dienų, priimti dėl jų sprendimą.

Gavus pareiškimą ar pranešimą apie padarytą nusikaltimą, jį tiriantis pareigūnas gali išreikalauti reikiamą medžiagą ir atlikti šiame kodekse nustatyta tvarka tardymo veiksmus nusikaltimo požymiams nustatyti.¹

Dėl gauto pareiškimo ar pranešimo turi būti priimamas vienas iš šių sprendimų:

1) iškelti baudžiamąją bylą;

2) atsisakyti iškelti baudžiamąją bylą;

3) perduoti pareiškimą ar pranešimą pagal tardyminį priklausomumą ar teisingumą. <...>

Apie priimtą sprendimą pranešama pareiškėjui.“

131 straipsnis

„Jeigu nėra pagrindo baudžiamajai bylai iškelti <...> prokuroras ar teismas atsisako iškelti baudžiamąją bylą. <...>

Tai pranešama piliečiui, įmonei, įstaigai ar visuomeninei organizacijai, iš kurių gautas pareiškimas ar pranešimas, ir išaiškinama jiems teisė apskusti šį nutarimą ar nutartį <...>.

Prokuroro nutarimą atsisakyti iškelti baudžiamąją bylą pareiškėjas gali apskusti atitinkamai reikiamam [aukštesniajam] prokurorui arba teismui <...> .“

¹ Nutarimo originale anglų kalba neteisingai cituojama BPK 128 str. 2 dalis nurodant, kad „Gavus pareiškimą ar pranešimą apie padarytą nusikaltimą, jį tiriantis pareigūnas <...> negali atlikti tardymo veiksmų“ (*vert. past.*).

Kodekso 244 straipsnyje buvo numatyta, kad prokuroro proceso veiksmai ir nutarimai gali būti skundžiami aukštesniajam prokurorui arba nuo 2002 m. balandžio 17 d. – teismui.

Kodekso 244² straipsnyje buvo įtvirtinta galimybė prokuroro proceso veiksmus ir nutarimus peržiūrėti teisme. Jame buvo numatyta:

„Teismui nagrinėjant skundą, gali dalyvauti prokuroras <...> ir skundą padavęs asmuo. Apie teismo priimtą dėl skundo sprendimą pranešama skundą padavusiam asmeniui. <...> Teismo priimta nutartis yra galutinė ir neskundžiama.“

SKUNDAI

Remdamasi Konvencijos 6 straipsniu pareiškėja skundėsi, kad jos sūnaus mirties aplinkybių tyrimas buvo per ilgas ir neveiksmingas ir kad nei ji, nei sūnaus tėvas nebuvo šaukiami, todėl jiems nesuteikta galimybė dalyvauti paskutiniame teismo posėdyje 2003 m. sausio 23 d.

TEISĖ

1. Pareiškėja skundėsi, kad institucijos nesugebėjo atlikti tinkamo ir greito jos sūnaus mirties aplinkybių tyrimo.

Teismas mano, kad skundą reikia nagrinėti pagal Konvencijos 2 straipsnio procesinę dalį, kurio pirmajame sakinyje yra numatyta:

„Kiekvieno asmens teisę į gyvybę saugo įstatymas. <...>“

1. Šalių teiginiai

Vyriausybė teigė, kad tyrimas buvo pradėtas greitai ir buvo išsamus. Pirmiausia prokuratūra atliko tyrimą dėl kelių pareiškėjos sūnaus mirties hipotezių. Buvo apklausti 73 liudytojai, kai kurie jų keletą kartų, informacija surinkta taikant operatyvinio tyrimo priemones, buvo atliktos kelios ekspertizės ir apklausti jas atlikę ekspertai. Vadovaujantis tuo metu galiojusia procesine teise, šie procesiniai veiksmai galėjo būti atlikti ir neiškėlus baudžiamosios bylos (tuo metu galiojusio Baudžiamojo proceso kodekso 128 straipsnio 2 dalis).

Vyriausybė pabrėžė, kad pareiškėja ir jos vyras vykstant tyrimui aktyviai dalyvavo. Pareiškėja galėjo susipažinti su visa bylos medžiaga ir teikti savo pastabas bei skundus, vadovaudamasi surinktų įrodymų asmeniniu vertinimu. Ir pareiškėja, ir jos vyras pateikė daug prašymų, kurie buvo greitai išnagrinėjami pateikiant motyvuotus atsakymus. Kai kurie jų prašymai buvo patenkinti, pavyzdžiui, pareiškėjos prašymu buvo surengtos liudytojų akistatos.

Pareiškėjos skundas dėl 2002 m. spalio 23 d. prokuroro nutarimo buvo išnagrinėtas rašytinio proceso tvarka, vadovaujantis procesine teise, todėl nei pareiškėja, nei prokuroras nebuvo kviečiami į teismo posėdį. Vis dėlto tai neturėjo įtakos pareiškėjos teisėms, nes ji galėjo išdėstyti savo argumentus raštu. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjos dalyvavimas teismo posėdyje nebuvo būtinas ir negalėjo turėti įtakos teismo sprendimui. Ypač atsižvelgiant į tai, kad visi klausimai, pareiškėjos iškelti jos rašytiniame skunde, jau buvo išnagrinėti.

Galiausiai, Vyriausybė tvirtino, kad tyrimas iš dalies užsitęsė tik dėl to, kad institucijos geranoriškai atsižvelgė į daugelį mirusiojo tėvų prašymų, kurie, beje, keitė savo parodymus keletą kartų. Taip pat buvo objektyvių kliūčių įrodymams surinkti, nes daug sąskrydžio dalyvių išvyko gyventi į užsienį. Tyrimo trukmė neužkirto pareiškėjai galimybės ginti jos civilinių teisių. Iš tiesų jai pavyko prisiteisti žalos atlyginimą iš mokyklos, kuri įtraukė jos sūnų į sąskrydžio komandą.

Iš Vyriausybės pateiktų dokumentų matyti, kad pareiškėja buvo apklausta kaip liudytoja mažiausiai devynis kartus ir keletą kartų dalyvavo akistatoje su kitais liudytojais. Pareiškėjos vyras buvo apklaustas mažiausiai tris kartus.

Pareiškėja ginčijo Vyriausybės teiginius. Ji teigė, kad pirmieji jos sūnaus mirties aplinkybių tyrimo veiksmai buvo atlikti pavėluotai. Pareiškėja tvirtino, kad iki baudžiamosios bylos iškėlimo 1999 m. lapkričio 2 d. nebuvo pradėtas rimtas tyrimas. Net ir vėliau prokurorai tirdami praleido tam tikrus svarbius veiksmus,

tokius kaip kūno ekshumacija ir svarbių (nenurodytų) liudytojų apklausa. Galiausiai pareiškėja tvirtino, kad Vyriausybė neteisingai aiškino Baudžiamojo proceso kodekso 244² straipsnį, kuris, jos teigimu, turi būti aiškinamas kaip įpareigojantis teisną surengti teismo posėdį ir informuoti skundą pateikusį asmenį apie jo vietą ir laiką.

2. Teismo vertinimas

a) Taikytini principai

Teismas primena, kad pagal Konvencijos 2 straipsnį pareiga saugoti gyvybę, kartu su valstybės bendrąja pareiga pagal Konvencijos 1 straipsnį „kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam asmeniui garantuoti šioje Konvencijoje apibrėžtas teises bei laisves“ taip pat netiesiogiai reikalauja, kad būtų atliekamas tam tikras veiksmingas oficialus tyrimas, kai asmenys yra nužudomi panaudojant jėgą (žr., pvz., *Ramsahai and Others v. the Netherlands* [GC], no. 52391/99, § 321, 2007-05-15; taip pat žr. *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, no. 46477/99, § 69, ECHR 2002-II; *Mastromatteo v. Italy*, [GC], no. 37703/97, § 89, ECHR 2002-VIII).

Pagrindinis tokių tyrimų tikslas yra užtikrinti veiksmingą vidaus teisės, kuri saugo teisę į gyvybę, įgyvendinimą. Tyrimo pobūdis, kuriuo bus pasiektas šis tikslas, gali skirtis esant nevienodoms aplinkybėms (žr. *Mastromatteo v. Italy*, cituota pirmiau, § 90).

Nepriklausomai nuo taikomo [tyrimo] pobūdžio, institucijos turi veikti savo iniciatyva ir užtikrinti, kad tyrimas būtų „tinkamas“, t. y. leidžiantis nustatyti ir nubausti atsakingus asmenis. Tai yra įpareigojimas imtis priemonių, o ne rezultato įpareigojimas (žr. *Ramsahai and Others v. the Netherlands*, cituota pirmiau, § 324). Institucijos turi imtis visų deramų joms prieinamų veiksmų tam, kad būtų gauti susiję su įvykiu įrodymai, *inter alia* įvykį mačiusių liudytojų parodymai, teismo medicinos įrodymai ir, prireikus, autopsija, suteikianti išsamius ir tikslius sužalojimo duomenis ir medicininių išvadų, taip pat mirties priežasties objektyvią analizę (žr., pavyzdžiui, *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, § 71).

Šiame kontekste yra numanomas greitumo ir pakankamo operatyvumo reikalavimas (žr. *ibid* § 72).

Galiausiai, tyrimas ar jo rezultatai turi būti pakankamai vieši, kad praktiškai ir teoriškai būtų užtikrinama atsakomybė. Reikalaujamas viešumo laipsnis gali gerokai skirtis atskirose bylose. Vis dėlto visais atvejais aukos artimieji turi procese dalyvauti tiek, kiek yra būtina, siekiant užtikrinti jo ar jos teisėtus interesus (žr. *Paul and Audrey Edwards*, § 73; taip pat žr. *Ramsahai and Others*, §§ 113, 347–355).

b) Taikymas šioje byloje

Teismas konstatuoja, kad šioje byloje iškilo procesinė pareiga nustatyti pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybes. Todėl Teismas nagrinės, ar tyrimas atitiko 2 straipsnio reikalavimus, ar jis buvo tinkamas, ar buvo užtikrintas pakankamas pareiškėjos dalyvavimas ir ar tyrimas buvo pradėtas greitai ir atliktas pakankamai operatyviai.

i) Tariamai netinkamas tyrimas

Teismas pažymi, kad pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybių tyrimas apėmė įvykio vietos apžiūrą, autopsiją ir pareiškėjos sūnaus daiktų DNR tyrimą, prieš laidojimą darytų lavono nuotraukų medicininį tyrimą ir pareiškėjos gauto anoniminio laiško tyrimą. Atitinkami ekspertai buvo apklausti keletą kartų, taip pat apklausti ir 73 liudytojai, kai kurie iš jų po keletą kartų. Buvo surengtos liudytojų akistatos. Pareiškėja buvo apklausta mažiausiai devynis kartus, o jos vyras tris kartus.

Teismas įsitikino, kad prokurorai patikrino visas įmanomas hipotezes, susijusias su pareiškėjos sūnaus mirtimi, nepaisant, kad objektyvi ekspertų analizė rodė, jog vienintelis pagrįstas paaiškinimas buvo nesmurtinė mirtis. Be to, akivaizdu, kad buvo panaudotos visos prieinamos įrodymų rinkimo priemonės (Vilniaus miesto 1-jo apylinkės teismo 2003 m. sausio 23 d. nutartis, „Faktų“ dalis pirmiau). Teismas nėra įtikintas pareiškėjos teiginių, kad turėjo būti imtasi papildomų tyrimo priemonių. Kūno ekshumacija neatrodo buvus reikalinga, atsižvelgiant į tai, kad medicinos ekspertai, atlikę autopsiją ir lavono nuotraukų ekspertizę, padarė vienareikšmę išvadą, kad nebuvo smurto žymių. Taip pat pareiškėja nenurodė, kokie

papildomi liudytojai turėjo būti apklausti tam, kad tyrimas būtų pabaigtas. Bet kuriuo atveju Teismas primena, kad 2 straipsnyje nėra numatyta pareiga tyrimą atliekančioms institucijoms jo metu patenkinti kiekvieną giminių prašymą imtis konkrečios tyrimo priemonės (*Ramsahai and Others v. the Netherlands* [GC], no. 52391/99, § 348, 2007-05-15). Todėl Teismas daro išvadą, kad tyrimas buvo atliktas pakankamai išsamiai, kad būtų laikomas „tinkamu“ Konvencijos 2 straipsnio tikslais.

ii) *Tariamai nepakankamas pareiškėjos dalyvavimas*

Byloje neginčijama tai, kad pareiškėja galėjo susipažinti su tyrimo metu prokurorų surinktais įrodymais. Be to, matyti, kad ji dažnai galėjo reikšti prašymus ir dalyvavo keliose akistatose su kitais liudytojais. Todėl pareiškėja galėjo veiksmingai dalyvauti procese ir ginčyti prokurorų veiksmus ar neveikimą. Iš tikrųjų pareiškėja ir jos vyras pateikė daug prašymų dėl tyrimo eigos ir iškėlė įvairias hipotezes. Į jų prašymus imtis papildomų tyrimo priemonių daugelį kartų atsižvelgė aukštesnieji prokurorai ir teismas, nurodydami atlikti papildomą tyrimą.

Pareiškėja iš tikrųjų nebuvo šaukiama į Vilniaus miesto 1-ąjį apylinkės teismą, kuris peržiūrėjo 2002 m. spalio 23 d. prokuroro nutarimą nutraukti tyrimą. Vis dėlto ji galėjo pateikti savo argumentus raštu ir savo skunde tai padarė. Teismas mano, kad rašytinė medžiaga, kuri buvo pateikta Vilniaus miesto 1-ajam apylinkės teismui, buvo pakankama išsamiam ir pagrįstam sprendimui priimti. Pareiškėja nepaaiškinio, kokius naujus klausimus ji būtų iškėlusį dalyvaudama teismo posėdyje. Be to, ji neatsidūrė blogesnėje procesinėje padėtyje nei prokurorai, kurie taip pat nebuvo kviečiami į teismo posėdį. Galiausiai, pasibaigus teisminiam nagrinėjimui pareiškėjai buvo įteikta motyvuota nutartis.

Apskritai, net jeigu ir viešo teismo posėdžio nebuvimas Vilniaus miesto 1-ajame apylinkės teisme būtų vertinamas kaip procesinis trūkumas, Teismas nėra pasirengęs daryti išvadą, kad vien tik dėl šio aspekto buvo sumenkinta institucijų atsakomybė ar žymiai pakenkta teisėtiems pareiškėjos interesams (žr. *mutatis mutandis Ramsahai and Others v. the Netherlands*, cituota pirmiau, §§ 347–355).

iii) *Tiriamas greitumo ir pakankamo operatyvumo trūkumas*

Teismas nesutinka su pareiškėjos teiginiu, kad iki 1999 m. lapkričio 2 d. t. y. kai buvo „iškelta baudžiamoji byla“ pagal vidaus teisę nebuvo pradėtas joks tyrimas (žr. dalį „Bylai reikšminga vidaus teisė“ pirmiau). Atvirkščiai, Teismas pastebi, kad svarbūs tyrimo veiksmai, kaip pavyzdžiui, autopsija, įvykio vietos apžiūra ir pagrindinių liudytojų apklausa, buvo atliktos iš karto po to, kai buvo pranešta apie įvykį. Kartu nėra pagrindo manyti, kad procesinė pareiškėjos padėtis buvo blogesnė atliekant tyrimą iki 1999 m. lapkričio 2 d. Todėl Teismas mano, kad tyrimas buvo pradėtas tuojau pat, kai buvo pranešta apie įvykį.

Teismas taip pat atkreipia dėmesį, kad šiek tiek daugiau nei 4 metai ir 7 mėnesiai praėjo nuo tada, kai policija gavo pranešimą, iki buvo priimtas galutinis sprendimas baigti tyrimą. Toks laikotarpis, kuris pats savaime nėra trumpas, iš esmės atsirado dėl to, kad tyrimas keletą kartų buvo nutraukiamas ir vėl atnaujinamas. Toks akivaizdus valdžios institucijų neryžtingumas atlikti išsamų tyrimą pradinėje stadijoje iš tiesų galėtų būti kritikuojamas. Vis dėlto Teismas yra įsitikinęs, kad prokurorų pastangos nutraukti tyrimą buvo pateisinamos, pirmiausia jų įsitikinimu, pagrįstu objektyviomis ekspertizėmis, kad vaikinio mirtis buvo nelaimingo atsitikimo, o ne smurtinio nusikaltimo pasekmė.

Be to, Teismas pripažįsta sunkumus, su kuriais susidūrė tyrimą atliekančios institucijos. Daugiau nei 100 žmonių buvo sąskrydyje ir, nepaisant operatyvinių veiksmų bei didelio skaičiaus apklaustų liudytojų, nebuvo nustatyti tiesiogiai įvykį matę liudytojai. Matyti, kad trūkstant objektyvių įrodymų, institucijos geranoriškai buvo pasirengusios tirti mirusiojo tėvų iškeltas hipotezes ir imtis papildomų tyrimo priemonių, kai jų dėmesys buvo atkreipiamas į naujas įvykio aplinkybes. Todėl Teismas nenustatė reikšmingų neveikimo laikotarpių, kurie galėtų būti priskirti tyrimą atlikusioms institucijoms.

Galiausiai, kaip pastebėjo Vyriausybė, tyrimo trukmė neužkirto kelio pareiškėjai reikalauti kompensacijos pareiškiant atskirą ieškinį civilinio proceso tvarka.

Esant tokioms aplinkybėms, bendras laikotarpis, per kurį vyko tyrimas, pats savaime negali lemti išvados, kad valstybė pažeidė savo procesines pareigas (žr. *mutatis mutandis Paul and Audrey Edwards* § 86).

iv) *Išvada*

Atsižvelgdamas į tai, kas buvo aptarta, Teismas daro išvadą, kad procesinis reikalavimas atlikti tyrimą pagal Konvencijos 2 straipsnį buvo įvykdytas. Vadinasi, ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį ir turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

2. Dėl pareiškėjos skundo, remiantis Konvencijos 6 straipsniu, Teismas primena, kad Konvencija neužtikrina teisės pradėti baudžiamąjį procesą prieš kitus asmenis (žr., pvz., *Chizhov v. Ukraine* (dec.), no. 6962/02, 2003-05-06). Taip pat 6 straipsnis netaikytinas ir civilinio pobūdžio teisėms ir pareigoms, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėja savo civilinius reikalavimus gynė savarankiško proceso tvarka. Taigi, ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip *ratione materiae* nesuderinama su minėta nuostata, vadovaujantis Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalimis.

3. Atsižvelgiant į minėtas išvadas, Konvencijos 29 straipsnio 3 dalies taikymas šiai bylai turi būti nutrauktas.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

Skelbia šį pareiškimą nepriimtinu.

S. DOLLÉ
Kanclerė

F. TULKENS
Pirmininkė